

Briefing: Klonen voor landbouwdoeleinden

Het Europees Parlement vraagt een verbod op voedsel van gekloonde dieren en hun nakomelingen

Dinsdag (8/09) zal het Europees Parlement stemmen over het kloondossier. De voorliggende tekst van de parlementaire commissies Milieu en Landbouw stelt een verbod in op voedsel van gekloonde dieren en hun nakomelingen, zeer tegen de zin van de Europese Commissie, maar ook tegen de Verenigde Staten die hoopte via TTIP meer druk te kunnen zetten om onze markt te overspelen met voedsel van gekloonde dieren. Ik ben dan ook benieuwd naar hun reactie als blijkt dat het EP zich niet voor hun neoliberale kar laat spannen van alsmaar meer vleesproductie ten koste van dierenwelzijn en onze Europese markt waar boeren nu al geen faire prijs meer krijgen voor hun waar.

Staes: "Het is geweten dat dieren die gekloond worden, dienen om mee te fokken. De kloontechnieken zijn immers extreem duur. Ze worden dus niet verwerkt tot voeding, terwijl hun nakomelingen wel op ons bord kunnen komen. Indien er enkel een verbod op het klonen van dieren voor voedsel zou zijn, kan er nog steeds gekloond worden om dan hun nakomelingen te gebruiken in voedsel."

Staes: "Er bestaan grote bezorgdheden met betrekking tot gekloonde dieren, zowel rond de impact op de genetische diversiteit als het dierenwelzijn. Het zou onverantwoord zijn om dit zomaar te negeren. Ik hoop dan ook dat dit rapport gesteund zal worden door het voltallig Europees Parlement. Daarna starten de onderhandelingen met de lidstaten."

1. Achtergrond

Tot nog toe bestond er geen Europese wetgeving over klonen en lidstaten rapporteren dat klonen voor voedselproductie niet voorkomt op hun grondgebied. Er is echter onzekerheid over het invoeren van klonen of reproductief materiaal van klonen uit derde landen. Voedsel van gekloonde dieren zou op de markt kunnen komen via voorafgaande autorisatie. Wat betreft voedsel van nakomelingen van gekloonde dieren zijn er geen regels en dit kan dus ongemerkt op onze markt terecht komen.

Eind 2013 kwam de Europese Commissie (EC), na jarenlange discussies sinds 2008, op de proppen met twee lang verwachte voorstellen:

- Kloonrichtlijn: Het klonen van dieren (1) verbiedt voorlopig het klonen van dieren en het op de markt brengen van gekloonde dieren en embryo's, maar stelt geen verbod in op het op de markt brengen van reproductief materiaal en nakomelingen van gekloonde dieren. Het betreft enkel bepaalde soorten en stelt geen traceerbaarheidsmaatregelen in.

<http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2013/0433%28COD%29&l=en>

- Kloonvoedselrichtlijn: Het op de markt brengen van voedsel van gekloonde dieren (zowel voor vlees- als zuivelproducten) wordt voorlopig verboden, maar stelt geen maatregelen in (zelfs geen etikettering) voor het plaatsen op

de markt van voedsel van nakomelingen van gekloonde dieren. De wettelijke basis van dit voorstel zorgt ervoor dat het EP enkel instemming kan geven (ipv medebeslissing zoals normaal het geval is) en de Raad moet unaniem beslissen.

<http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2013/0434%28APP%29&l=en>

De milieu- en landbouwcommissie in het Europees Parlement (EP) hadden lak aan deze opsplitsing die hun macht inperkt en behandelden deze dossiers samen. Op 23 februari 2015 organiseerden beide commissies een gezamenlijke hoorzitting over het klonen van dieren voor landbouwdoeleinden.

<http://www.europarl.europa.eu/committees/en/envi/events.html?id=20150223CHE00151>

Tijdens die hoorzitting werd al snel duidelijk dat de Europarlementsleden een verbod op het klonen van dieren en hun nakomelingen wensten. Op woensdag 17 juni 2015 stemden zowel de milieu- als landbouwcommissie in het EP over deze EU wetgeving en verklaarden zich in grote meerderheid tegen het klonen van dieren.

2. Toelichting dossier

Tot nu toe valt voedsel van gekloonde dieren onder de zogenaamde 'Novel Food' regulering (http://ec.europa.eu/food/safety/novel_food/legislation/index_en.htm) Maar deze wetgeving is ontoereikend voor allerlei nieuwe situaties. Er was nood aan specifieke regelgeving. Het nieuwe voorstel om specifieke Europese wetgeving te maken, dient om de grenzen te definiëren voor het gebruik van gekloonde dieren als voedsel.

Er staan echter verschillende zaken in de voorstellen van de Commissie waarbij een grote 'maar' kan worden geplaatst. Zo wordt er nergens gesproken over een beperking van handel of invoer van voedsel afkomstig van nakomelingen van gekloonde dieren. Maar net deze nakomelingen zullen gebruikt worden in de voedselindustrie. Immers de gekloonde dieren zélf zijn te waardevol zijn om te slachten en worden net gebruikt als fokdieren.

Een ander gebrek is dat er in de voorstellen niet wordt gesproken over etikettering, het labelen of de traceerbaarheid van voedsel afkomstig van gekloonde dieren. Dit ondanks het rapport dat de EC in 2010 zelf publiceerde, waarin men erkent dat bijvoorbeeld traceerbaarheidsmaatregelen gemakkelijk te implementeren zijn.

Daarenboven voorzien de voorstellen geen algemeen verbod op het klonen van dieren en de productie en invoer van gekloond voedsel, er wordt slechts gesproken van een tijdelijke 'opschorting' die na vijf jaar herbekeken/geëvalueerd zal worden.

Een andere bedenking die gemaakt kan worden bij de nieuwe voorstellen is dat de democratische macht van het Europees Parlement wordt beknot. Zo zou het EP niet kunnen meebeslissen (wat de normale gang van zaken is), maar enkel het voorstel op het einde kunnen goed of afkeuren. Dit toont duidelijk aan dat de Commissie het parlement, waarvan een overgrote, partij-overschrijdende meerderheid tegen klonen gekant is, buiten spel probeerde te zetten. Het Parlement reageerde daarop door te beslissen om beide voorstellen te bundelen in één voorstel waardoor het medebevoegdheid krijgt.

Het EP eist dat de EC de twee voorstellen terugtrekt en formuleerde een voorstel dat de eisen (totaalverbod op klonen, het op de markt brengen van voedsel van gekloonde dieren

en hun nakomelingen + medebeslissingsmacht in de wetgevende procedure) van het EP inwilligt. Enkel een deel van de liberalen (ALDE), Britse ECR-leden en Spaanse Europese parlementsleden van de grotere groepen zijn tegen een verbod op voedsel van nakomelingen van gekloonde dieren en dit in naam van vrijhandel. Daarnaast willen wij met de groenen dat er regelgeving zal komen over de traceerbaarheid en etikettering van levensmiddelen die afkomstig zijn van gekloonde dieren of hun nakomelingen.

3. Waarom is de groene/EVA fractie zo zwaar tegen klonen gekant?

Klonen heeft sterke negatieve gevolgen voor dierenwelzijn en biodiversiteit. Het biedt geen voordeel voor de burgers, noch voor onze voedselzekerheid, voedselveiligheid of het verbeteren van fokken.

- Klonen heeft een groot effect op het welzijn en de gezondheid van dieren. De succesgraad (gekloonde dieren die levend geboren worden) is bedroevend laag: maximaal tussen 1 en 20% wordt levend geboren. De dieren die wél overleven worden snel ziek en sterven vaak jong. Zelfs na 25 jaar van onderzoek naar het klonen van dieren, komt men tot de vaststelling dat gekloonde dieren maar een paar jaar overleven (6 - 15% voor rundvee en 6% voor varkens). Gekloonde dieren hebben ook veel meer kans (2) op ziektes en genetische afwijkingen dan seksueel gereproduceerde dieren. Omwille van deze redenen wijzen maatschappelijke organisaties klonen af als een schending van de eerbaarheid van wezens en een opschuiven van ethische limieten, in zoverre dat dieren gedegradeerd worden tot gestandaardiseerd en manipuleerbaar materiaal. Aansluitend daarop is het mogelijk dat verdere ontwikkelingen van kloontechnologie zouden kunnen leiden tot pogingen tot het klonen van mensen.
- Klonen stimuleert nog meer de industriële landbouw en vormt een bedreiging voor de biodiversiteit. Het doel van klonen is om zoveel mogelijk kopieën van de beste fokdieren te produceren om zo een grotere output te verkrijgen. De afhankelijkheid tussen boeren en fokkers zal enkel toenemen, wat zal leiden tot nog meer machtsconcentratie in de sector. De genetische lijnen van waaruit gefokt wordt, zal enkel afnemen: nu al zijn er slechts enkele genetische 'families' waaruit gefokt wordt, door het klonen van dieren zal het aantal 'families' verder afnemen. Dit heeft als gevolg dat de dieren veel vatbaarder zijn voor ziektes en afwijkingen en dat hele kuddes kunnen uitsterven door een gebrek aan mogelijkheden om zich aan te passen aan een veranderende omgeving.
- De Europese burger staat niet te springen voor klonen. Een Eurobarometer rapport van 2010 http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_341_en.pdf maakt dit duidelijk met harde cijfers: 57% vindt dat gekloond voedsel niet goed is, 64% vindt dat het niet goed is voor de veiligheid van toekomstige generaties, 77% beschouwt gekloonde dieren in voedsel fundamenteel onnatuurlijk en 70% zegt dat dit niet aangemoedigd moet worden.

EU burgers vinden ook dat morele en ethische kwesties een rol moeten spelen in de besluitvorming rond gekloonde dieren en dat regulering door overheden noodzakelijk is.

Wanneer het op etikettering en gewoontes van consumenten aankomt, toonde een Eurobarometer uit 2008 http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_238_en.pdf al aan dat 83% van de Europese burgers overtuigd is dat speciale etikettering nodig is, indien voedsel van gekloonde dieren en hun nakomelingen op de markt zou komen. 63% van de consumenten zegt dat ze hoogstwaarschijnlijk geen voedsel afkomstig van gekloonde dieren zouden kopen, zelfs als een betrouwbare bron zou claimen dat die producten veilig zijn. Daarnaast gaat 84% van de EU burgers akkoord met het feit dat lange termijn effecten van het klonen van dieren op de natuur niet geweten zijn, dat dieren klonen zou kunnen leiden tot menselijke klonen (77%), dat klonen van dieren moreel verkeerd is (61%) en dat klonen de genetische diversiteit binnen de veestapel kan doen dalen (63%).

4. Klonen: de gouden gans voor vrijhandel en bedrijven

Al het voorgaande in overweging genomen is het verrassend dat de Commissie nog steeds achter haar oorspronkelijke voorstellen staat. Een verklaring hiervoor is het nakende EU-VS vrijhandelsakkoord (TTIP) <http://ttip2015.eu/blog-detail/blog/animal%20rights%20TTIP.html>. De VS claimen dat het instellen van Europese traceerbaarheids-, en etiketteringsregels rond klonen, de markttoegang voor buitenlandse producten zou belemmeren. Europese wetgeving wordt in dit geval beschouwd als een handelsbarrière. Dit ondanks het klonen rapport van de Commissie van 2010 http://ec.europa.eu/dgs/health_consumer/docs/20101019_report_ec_cloning_en.pdf dat stelt dat het gemakkelijk zou zijn om van de operatoren te eisen of ze al dan niet gebruik maken van gekloond reproductief materiaal.

De Europese Commissie verwaterde, in de aanloop naar een TTIP deal, haar eigen voorstellen rond gekloonde dieren. Het voorgestelde verbod op het klonen van dieren en het verkopen van producten van gekloonde dieren werd niet uitgebreid naar hun nakomelingen. Daarmee riskeren we het openzetten van onze markt voor producten uit de VS, waar klonen van dieren voor voedsel wel toegelaten is. Dit zal ongetwijfeld ook leiden tot een toename in het gebruik van nakomelingen van gekloonde dieren in de voedselketen in de EU, om competitief te blijven en te voldoen aan de wettelijke bepalingen rond vrijhandel. De VS heeft de Commissie dus succesvol kunnen overtuigen dat zwakke regelgeving met betrekking tot gekloonde dieren en voedsel een voorwaarde is voor het slagen van de onderhandelingen, omdat striktere regels de markttoegang zouden belemmeren voor de VS.

Daarnaast zijn ook grote bedrijven vragende partij voor zwakke regels: niet alleen omdat ze veel geld kunnen verdienen met het verhandelen van gekloonde dieren, maar ook omdat ze hoge winsten kunnen binnen rijven door de patenten op hun 'uitvindingen'. Een patent op het kloonproces van dieren slaat niet alleen op het klonen zelf, maar ook op de voortgebrachte embryo's en dieren. Dit zou ervoor kunnen zorgen dat boeren en fokkers in toenemende mate afhankelijk worden en zorgt voor verdere machtsconcentratie bij de bedrijven die dieren fokken en dus een nog stevigere greep van een aantal grote bedrijven

op ons voedselaanbod. Daarnaast werden nog nooit voordelen van klonen voor de samenleving aangetoond en is er gewoon geen nood voor in de voedselproductie. Er worden ook in Europa overigens wel al honderden patenten aangevraagd voor genetisch gemodificeerde dieren.

Omwille van al deze redenen vragen de Groenen het volgende:

- Een verbod op klonen van dieren voor voedselproductie
- Een verbod op voedsel afkomstig van gekloonde dieren en hun nakomelingen
- Een verbod op de import en verkoop van gekloonde dieren en hun nakomelingen

[1] Een gekloond dier is een genetische kopie van een donor dier. De kloon wordt niet geproduceerd voor vlees- of melkproductie, maar voor onderzoek en om te fokken. De gekloonde dieren worden eerder beschouwd als elite fokdieren dan voedsel. Het zijn de seksueel gereproduceerde nakomelingen en hun afstammelingen die voedselproducerende dieren worden.

Gekloonde dieren zijn geen genetisch gemodificeerde <http://gmo.greens-efa.eu/> dieren (welk genotype met opzet veranderd werd, door bijvoorbeeld het inbrengen van een nieuwe genenstreng of het wisselen van genen). Maar genetisch gemodificeerde dieren kunnen uiteraard ook gekloond worden.

[2] bevestigd door EFSA opinie: <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/767.htm> en FDA opinie: <http://www.fda.gov/AnimalVeterinary/SafetyHealth/AnimalCloning/ucm055489.htm>

DOLLY FOR DINNER?
DRIE REDENEN WAAROM DE EUROPESE GROENEN TEGEN KLONEN ZIJN

ALLE WINST VOOR BEDRIJVEN

Bedrijven die klonen, promoten de selectie van dieren met een hoge opbrengst en snelle groei.

Klonen brengt onze voedselzekerheid in gevaar door boeren afhankelijk te maken van gepatenteerde technologieën en het zorgt ervoor dat onze voedselvoorziening in handen komt van een beperkt aantal grote bedrijven.

GEEN WINST VOOR DE SAMENLEVING

EUROPESE BURGERS ZIJN TEGEN KLONEN VOOR VOEDSELPRODUCTIE

2/3 denkt dat voedsel afkomstig van gekloonde dieren niet goed voor zichzelf of voor hun familie is

70% zegt dat het niet gepromoot moet worden

KLONEN BEDREIGT DIERENWELZIJN EN BIODIVERSITEIT

DE MEESTE GEKLOONDE FOETUSSEN STERVEN TIJDENS ZWANGERSCHAP OF GEBORTE

Maar **6-15%** van rundvee-embryo's

6% En van de embryo's van varkens worden levend geboren

BEDREIGING VAN BIODIVERSITEIT LEIDT TOT GROTER RISICO OP ZIEKTE

Het sterftecijfer van gekloonde dieren kan door gezondheidscomplicaties oplopen tot 45%

DAAROM WILLEN DE EUROPESE GROENEN: